

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 405/2010-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. januára 2011 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť J. M., L., zastúpeného advokátom JUDr. L. M., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd v konaní vedenom Krajským súdom v Banskej Bystrici pod sp. zn. 2 To 151/2010 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 151/2010 porušil základné právo J. M. na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 2 To 151/2010 z 13. mája 2010 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. J. M. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 382,32 € (slovom tristoosemdesiatdva eur a tridsaťdva centov), ktorú je Krajský súd v Banskej Bystrici povinný vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. L. M. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti J. M. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 405/2010-7 z 30. septembra 2010 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť J. M. (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) v konaní vedenom Krajským súdom v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 2 To 151/2010 rozhodovaním nepríslušného súdu.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním z 9. novembra 2010 a krajský súd v oznámení z 29. októbra 2010 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom bývalého Vojenského obvodového súdu Banská Bystrica (ďalej len „vojenský súd“) sp. zn. 1 T 74/74 z 11. júna 1974 bol sťažovateľ uznaný vinným za trestný čin nenastúpenia do služby v ozbrojených silách podľa § 269 ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „starý Trestný zákon“) a bol

mu uložený trest odňatia slobody v trvaní 16 mesiacov nepodmienečne. Dôvodom odsúdenia bola skutočnosť, že sťažovateľ kvôli svojmu náboženskému presvedčeniu svedka Jehovovho odmietol vykonať vojenskú základnú službu. Na návrh sťažovateľa uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 Nt 29/2009 z 15. marca 2010 bola povolená obnova konania a rozsudok vojenského súdu, rovnako ako všetky ďalšie obsahovo nadväzujúce rozhodnutia boli zrušené. Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažnosť vojenský prokurátor. Uznesením krajského súdu sp. zn. 2 To 151/2010 z 13. mája 2010 bolo uznesenie okresného súdu zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie.

Sťažovateľ je toho názoru, že uznesením krajského súdu boli hrubo porušené jeho označené práva. Konkrétne ide o to, že o sťažnosti vojenského prokurátora rozhodoval krajský súd, ktorý však na to vôbec nebol príslušný. Okrem toho sudca krajského súdu bol viazaný prísahou a sľubom rozhodovať v neprospech sťažovateľa.

Pokiaľ ide o rozhodovanie nepríslušného súdu, sťažovateľ zdôrazňuje, že v prvom stupni vo veci správne konal a rozhodol okresný súd vzhľadom na ustanovenie § 16 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku, resp. § 7 ods. 2 písm. j) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v znení zákonov č. 428/2004 Z. z. a č. 757/2004 Z. z.) – (ďalej len „zákon o sídlach súdov“). Tomu však zodpovedá, že o sťažnosti vojenského prokurátora mal správne rozhodovať Krajský súd v Trenčíne vzhľadom na ustanovenie § 7 ods. 3 písm. i) zákona o sídlach súdov. Ak napriek tomu rozhodoval o sťažnosti iný odvolací súd, došlo k porušeniu základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, resp. čl. 38 ods. 1 listiny.

Ďalšia námietka sťažovateľa, podľa ktorej v senáte, ktorý rozhodoval o sťažnosti, zasadal aj sudca, ktorý bol vojenským sudcom za minulého režimu a zaviazal sa jednak vojenskou prísahou k vernosti „*pracujúcemu ľudu vedenému Komunistickou stranou Československa*“, ale aj sudcovským sľubom k vernosti „*veci socializmu*“ a k tomu, že ústavu a zákony bude „*vykladať... v súlade so socialistickým právnym vedomím*“, bola

v rámci predbežného prerokovania sťažnosti odmietnutá ako zjavne neopodstatnená už označeným uznesením ústavného súdu z 30. septembra 2010.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a listiny v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 2 To 151/2010 s tým, aby bolo uznesenie z 13. mája 2010 zrušené. Požaduje tiež priznanie primeraného zadosťučinenia vo výške 1 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia usadeným euroadvokátom v celkovej výške 382,32 €.

Z vyjadrenia predsedu krajského súdu sp. zn. Spr. 1221/10 z 29. októbra 2010 a z pripojeného vyjadrenia predsedu senátu krajského súdu z toho istého dňa (obe vyjadrenia doručené ústavnému súdu 4. novembra 2010) vyplýva, že pred rozhodnutím vo veci krajský súd skúmal aj otázku príslušnosti na rozhodnutie. V tejto súvislosti zistil, že v pôvodnom konaní bola vec sťažovateľa právoplatne skončená v roku 1974. Návrh na povolenie obnovy konania bol podaný 23. novembra 2009. V tejto konkrétnej veci ide o konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku (o obnovu konania), ktoré sa právoplatne skončilo v roku 1974. Keďže nešlo o pôvodné konanie, v ktorom sa rozhodovalo o vine a treste, ale o konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku, krajský súd dospel k záveru, že je vecne príslušný konať o sťažnosti prokurátora. Z uvedeného dôvodu rozhodol vo veci tak, že zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Z repliky sťažovateľa z 9. novembra 2010 doručenej ústavnému súdu 25. novembra 2010 vyplýva, že je pravda, že pôvodné konanie skončilo v roku 1974. Vtedy vo veci rozhodoval ešte československý federálny súd, ktorým bol vojenský súd. Jeho nadriadeným súdom bol vtedy Vyšší vojenský súd v Trenčíne. Príslušnosť krajského súdu teda nebola daná vtedajšími predpismi, a nie je daná ani predpismi súčasnými. Krajský súd ani neuvádza žiaden konkrétny právny predpis, z ktorého by svoju príslušnosť mohol vyvodiť.

II.

Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 2 To 151/2010 z 13. mája 2010 vyplýva, že ním bolo zrušené uznesenie okresného súdu sp. zn. 1 Nt 29/2009 z 15. marca 2010, pričom sa okresnému súdu uložilo, aby vo veci znovu konal a rozhodol. Podľa názoru krajského súdu okresný súd, ktorého uznesenie bolo potrebné zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie, bude musieť opätovne preskúmať, či v danom prípade boli splnené podmienky na obnovu konania v zmysle § 394 ods. 1 Trestného poriadku s prihliadnutím na argumentáciu vojenského prokurátora, ktorú krajský súd vyhodnotil ako správnu.

Zo zberného spisu krajského súdu sp. zn. 2 To 151/2010, ktorý bol ústavnému súdu krajským súdom predložený, vyplýva, že predkladacia správa okresného súdu sp. zn. 1 Nt 29/2009 z 26. apríla 2010 je adresovaná Krajskému súdu v Trenčíne, avšak v skutočnosti bola 28. apríla 2010 doručená krajskému súdu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 38 ods. 1 listiny nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu aj sudcu ustanoví zákon.

Podľa § 16 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku okresný súd uvedený v osobitnom zákone v prvom stupni a krajský súd uvedený v osobitnom zákone v druhom stupni vykonávajú konanie o trestných činoch vojnovej zrady, služby v cudzom vojsku a nenastúpenia služby v ozbrojených silách.

Podľa § 397 ods. 2 Trestného poriadku o návrhu na povolenie obnovy konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozhodnutím súdu, rozhoduje iný samosudca alebo iný senát súdu, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni.

Podľa § 567 ods. 3 časti vety pred bodkočiarkou Trestného poriadku ak rozhodnutie, proti ktorému smeruje návrh na obnovu konania, vydal v prvom stupni už nejestvujúci súd, rozhoduje o návrhu na obnovu konania ten súd, ktorý by bol podľa tohto zákona vecne a miestne príslušný.

Podľa § 3 ods. 5 zákona o sídlach súdov sídlom Krajského súdu v Banskej Bystrici je mesto Banská Bystrica a jeho obvod tvoria obvody Okresného súdu Banská Bystrica, Okresného súdu Brezno, Okresného súdu Lučenec, Okresného súdu Rimavská Sobota, Okresného súdu Zvolen, Okresného súdu Žiar nad Hronom, Okresného súdu Veľký Krtíš a Okresného súdu Revúca.

Podľa § 7 ods. 1 zákona o sídlach súdov okresným súdom v sídle krajského súdu na účely trestného konania sa rozumie okresný súd, ktorý je príslušný na trestné konanie o zákonom ustanovených veciach.

Podľa § 7 ods. 2 písm. j) zákona o sídlach súdov okresným súdom v sídle krajského súdu na účely trestného konania vo veciach podľa osobitného predpisu pre obvod krajských súdov uvedených v § 3 ods. 5 a 6 sa rozumie Okresný súd Banská Bystrica. Podľa legislatívnej poznámky č. 1 osobitným predpisom sa rozumie ustanovenie § 16 ods. 2 Trestného poriadku.

Podľa § 7 ods. 3 písm. i) zákona o sídlach súdov na rozhodovanie o riadnych opravných prostriedkoch vo veciach, v ktorých je príslušný súd podľa ods. 2 písm. i) až k), je príslušný Krajský súd v Trenčíne.

Podstatou sťažnosti je námietka, že o opravnom prostriedku prokurátora proti uzneseniu okresného súdu rozhodol miestne nepríslušný krajský súd, hoci v skutočnosti mal rozhodovať Krajský súd v Trenčíne.

Podľa názoru krajského súdu tento bol príslušný na rozhodnutie, keďže išlo o konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku, nie teda o rozhodovanie o vine a treste.

„Samotná skutočnosť, že sudcovia konajúci na okresnom súde a krajskom súde boli ustálení ako zákonní sudcovia postupom podľa platného rozvrhu práce, nepostačuje pre záver o tom, že naozaj konali ako zákonní sudcovia. Prvoradou podmienkou na správne ustálenie osoby zákonného sudcu je totiž správne ustálenie vecnej, resp. miestnej príslušnosti konajúceho súdu. Iba taký sudca určený podľa rozvrhu práce, ktorý je sudcom vecne a miestne príslušného súdu stanoveného zákonom, je zákonným sudcom v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy, resp. nezávislým a nestranným sudcom podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru“ (II. ÚS 283/09).

Z citovaných ustanovení Trestného poriadku a zákona o sídlach súdov nepochybne vyplýva, že v prípade trestného činu nenastúpenia do služby v ozbrojených silách je v súčasnosti príslušný konať v prvom stupni okresný súd a v druhom stupni Krajský súd v Trenčíne. Keďže vojenský súd, ktorý pôvodne sťažovateľa odsúdil, už neexistuje, podľa ustanovenia § 397 ods. 2 v spojení s ustanovením § 568 ods. 3 Trestného poriadku sú namiesto neho príslušné všeobecné súdy, ktoré by boli vecne a miestne príslušné podľa súčasnej právnej úpravy. Ako to vyplýva z citovaných ustanovení, v súčasnosti by boli vecne a miestne príslušné konať v prvom stupni okresný súd a v druhom stupni Krajský súd v Trenčíne.

Pokiaľ v danej veci namiesto Krajského súdu v Trenčíne rozhodol o sťažnosti prokurátora krajský súd, došlo tým k porušeniu základného práva sťažovateľa na zákonného sudcu tak podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj podľa čl. 38 ods. 1 listiny (bod 1 výroku nálezu). Platí totiž, že prvoradou podmienkou na správne ustálenie osoby zákonného sudcu je správne ustálenie vecnej, resp. miestnej príslušnosti konajúceho súdu. Iba taký sudca určený podľa rozvrhu práce, ktorý je sudcom vecne a miestne príslušného súdu ustanoveného zákonom, je zákonným sudcom v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy, resp. čl. 38 ods. 1 listiny.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 2 To 151/2010 z 13. mája 2010 a vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). V ďalšom bude povinnosťou krajského súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu.

Sťažovateľ požiadal o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v sume 382,32 €.

Ústavný súd priznal celú požadovanú sumu, a to za tri úkony právnych služieb v roku 2010 (prevzatie a príprava zastúpenia, sťažnosť a replika) po 120,23 €, ako aj režijný paušál trikrát po 7,21 € (bod 3 výroku nálezu).

Nebolo možné vyhovieť požiadavke sťažovateľa na priznanie primeraného zadosťučinenia vo výške 1 000 € (bod 4 výroku nálezu).

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo

slobody nie je už možné napraviť, a to napr. zrušením protiústavného rozhodnutia či opatrenia, príp. uvedením do pôvodného stavu (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02, II. ÚS 152/08).

V danom prípade porušenie základného práva sťažovateľa je v plnej miere kompenzované (popri vyslovení porušenia práva) zrušením uznesenia krajského súdu a vrátením veci na ďalšie konanie.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2011